

DE UNGE GAMLE

en film af: JØRGEN ROOS

Statens Filmcenral

HISTORIEN OM DE UNGE GAMLE

Af Jørgen Roos

Det var mit livs drøm, der nu gik i opfyldelse. I det tidlige forår kørte vi ud fra Dundas i Thuledistriktet med 7 hundeslæder trukket af 114 hunde. Jeg var deltager i Knud Rasmussens Mindeekspedition, vi skulle rejse tværs over Melvillebugten ad samme rute, som Knud Rasmussen var kommet herop i 1903.

Ved Kap York mødte vi åbent vand, det blev nødvendigt at gå op over indlandsisen.

Opstigningen ved Petowik-bræen var besværlig og anstrengende. Der blæste en kraftig vind oppe på bræen. Anstrengelserne havde været for store for mig, jeg satte mig på slæden, så ud over det vidunderlige landskab, og tænkte: Hertil nåede du så – det var egentlig slet ikke så galt, at den sidste oplevelse skulle være så stærk, den sidste udsigt så smuk.

Men det gik anderledes, end jeg forventede. Uden at jeg fattede, hvad der skete, hørte jeg pludselig lyden af en hvæsende primus. Den lifligste lyd der findes for rejsende i polarområder. Et øjeblik efter havde jeg et blikkrus med brændende varm the i mine hænder. Jeg sad inde i et telt, som i hast var blevet rejst over mig på slæden. Så på mit halstørklæde, som jeg vidste havde røde og hvide kvadrater.

Nu var de grønne og sorte. Aha, tænkte jeg, komplimentærfarver, altså har jeg også fået synsforstyrrelser.

En eskimoisk kvinde holdt om mig, sørgede for, at jeg fik drukket den varme the, bankede mig overalt på kroppen, talte et sprog, jeg ikke forstod.

Til sidst lo hun, længe og hjerteligt. Hun havde fået mig tilbage til livet.

Da vi skulle ned fra indlandsisen i nærheden af Kap Melville, gik det galt igen. Ved nedkørsel har slæderne en tilbøjelighed til at accellerere i fart, ofte stærkere end hundene kan løbe.

Man må selv agere bremse, holde fast i de bageste opstandere på slæden, sætte hælene i den ofte spejlblanke bræis. Går det alligevel galt, er der kun én mulighed tilbage, at vælte slæden og derved opnå den størst mulige bremseeffekt. Det var denne operation, jeg var i gang med at udføre, da vi røg imod en revne i den skrånende gletcher.

Med et sæt var slædens fart blevet standset, alt var kaos og forvirring, hundene lå hylende under og bag den standsede slæde. Jeg selv sad fastklemt i gletcherpalten, som heldigvis ikke var særlig dyb.

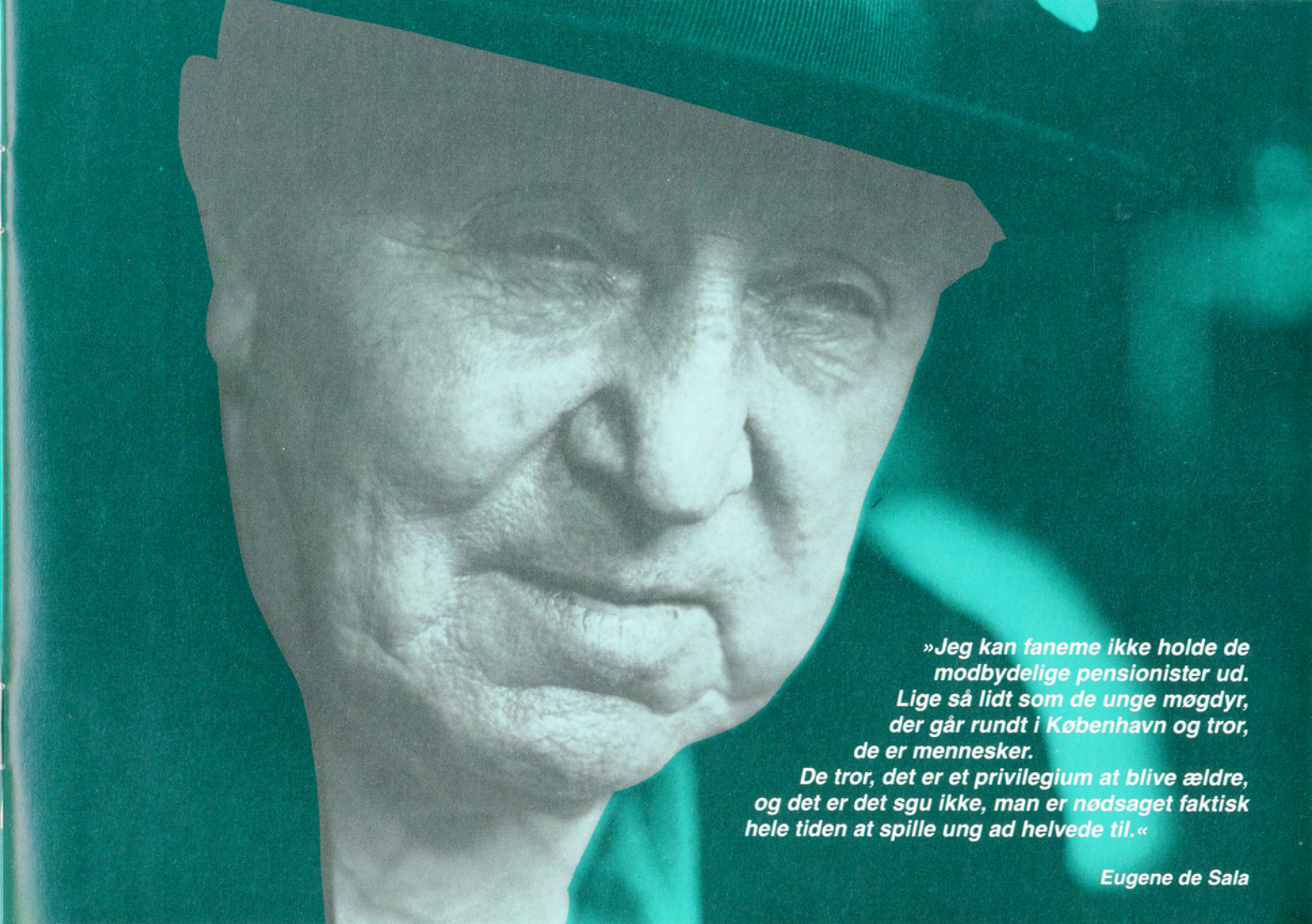
Tilsyneladende var der ikke sket noget alvorligt, en forstuvet tommelfinger og lidt ondt i ryggen, det var nådigt sluppet.

I løbet af det næste halve års tid, tog smerterne til i ryggen, gik ned i det ene ben. Smertefuldt var det, alt blev forsøgt, fra Tiger-balsam til kiropraktor, men intet hjalp.

Til sidst var kun operation tilbage. Chancerne for, at det skulle lykkes, blev bedømt til fifty-fifty.

Efter operationen fik jeg et glas med en mængde knoglestumper, som var blevet fjernet fra et af de nederste led i rygsøjlen. Men en tilstødende diskitis medførte endnu stærkere smerter end før, et månedlangt sengeleje og mørke udsigter for fremtiden.

I en sådan situation er man ikke mange sure sild værd.

»Jeg kan faneme ikke holde de modbydelige pensionister ud. Lige så lidt som de unge mægdyr, der går rundt i København og tror, de er mennesker.

De tror, det er et privilegium at blive ældre, og det er det sgu ikke, man er nødsaget faktisk hele tiden at spille ung ad helvede til.«

Eugene de Sala

Men en dag fik jeg besøg af Axel Jepsen og Kristen Bjørnkjær fra Statens Filmcentral. De ville blot meddele mig, at man i programredaktionen havde vedtaget, at opfordre mig til at lave en film om dét at blive ældre. Betingelserne var usædvanlige, man forventede ikke noget egentligt manuskript – det skulle være en personlig film.

Hvor var jeg dog taknemmelig for dette tilbud, som jeg med glæde accepterede.

Det varede omtrent et år, før jeg igen var på højkant. En tidlig sommermorgen fik jeg besøg på mit kontor af Kristen Bjørnkjær. Nu skulle det være, filmen skulle igang.

Han fortalte, at der var brug for en film om dette emne, retningslinierne blev stukket ud: De senere år var emnet blevet behandlet i talrige avisartikler, og der var skrevet bøger om det. Men endnu fandtes ingen film.

Mandens midtvejskrise var et nyt begreb, man hørte også om folk, som ikke gad stå op om morgenen, når de opdagede, at det hele alligevel skulle holde op på et eller andet tidspunkt.

Men iøvrigt understregede han, at jeg havde frie hænder til at behandle emnet, som jeg ville, idet man ønskede en personlig film.

Da han var gået, blev jeg pludselig slået med rædsel: Hvorfor i alverden havde man bedt netop mig om at lave den film?

Nok hørte jeg ikke længere til de yngste, men så gammel var jeg da heller ikke. Eller hvad?

»Jeg kan huske dig fra hele skoletiden, og fra vi gik til præst og blev konfirmeret, og lige til den dag, vi sagde farvel til skolen, og så så vi ikke hinanden i mange, mange år. Og jeg tror endda, at jeg hjemme i min mors have plukkede to dejlige rosenknopper og gav dig. Kan du huske det – er det rigtigt? Jeg lagde dem hen på dit bord eller i din skoletaske, sådan ganske stille og roligt.«

Kirsten Larsen

Men da der nu var spændt for vognen, var der ikke andet at gøre, end at slå knald med piskan og se at komme derudaf.

Jeg improviserede mig frem, da jeg følte, at jeg egentlig ikke vidste så forfærdelig meget om emnet. Jeg havde aldrig tænkt så meget over det.

Egentlig havde jeg altid opfattet alderen som et privilegium.

Mine tre søskende var døde i en meget ung alder, jeg havde slet ikke regnet med, at jeg selv skulle blive ret gammel.

Det var måske grunden til, at jeg betragtede hver dag som en herlig gave.

At jeg begærligt samlede på usædvanlige oplevelser og gode kammeratskaber.

Mine kammerater har ofte været ældre end jeg, særligt i de unge år. Senere har jeg også haft mange kammerater, som var betydeligt yngre end jeg. Men aldersforskellen har jeg aldrig følt som nogen belastning, tværtimod som en berigelse for mig.

Vi gik i gang med filmen, improviserede os frem. Opsøgte gamle mennesker for at lære noget.

Ofte bemærkede vi, at meget gamle mennesker ofte virkede, som om de var skæve, som havde de røget hash. Men samtidig beundrede vi den totale frihed, de havde opnået, til at give udtryk for højst personlige tanker og meninger.

Det var nok ikke så slemt at blive ældre, blot man i tide havde sørget for rige oplevelser og gode kammeratskaber. Hvis forhåbninger og drømme havde været stærke nok, var der oparbejdet en udtømmelig erindringsreserve, som vi beundrede hos mange af de gamle, vi besøgte.

»Ejler, da du fyldte 50, skete der et eller andet?« –

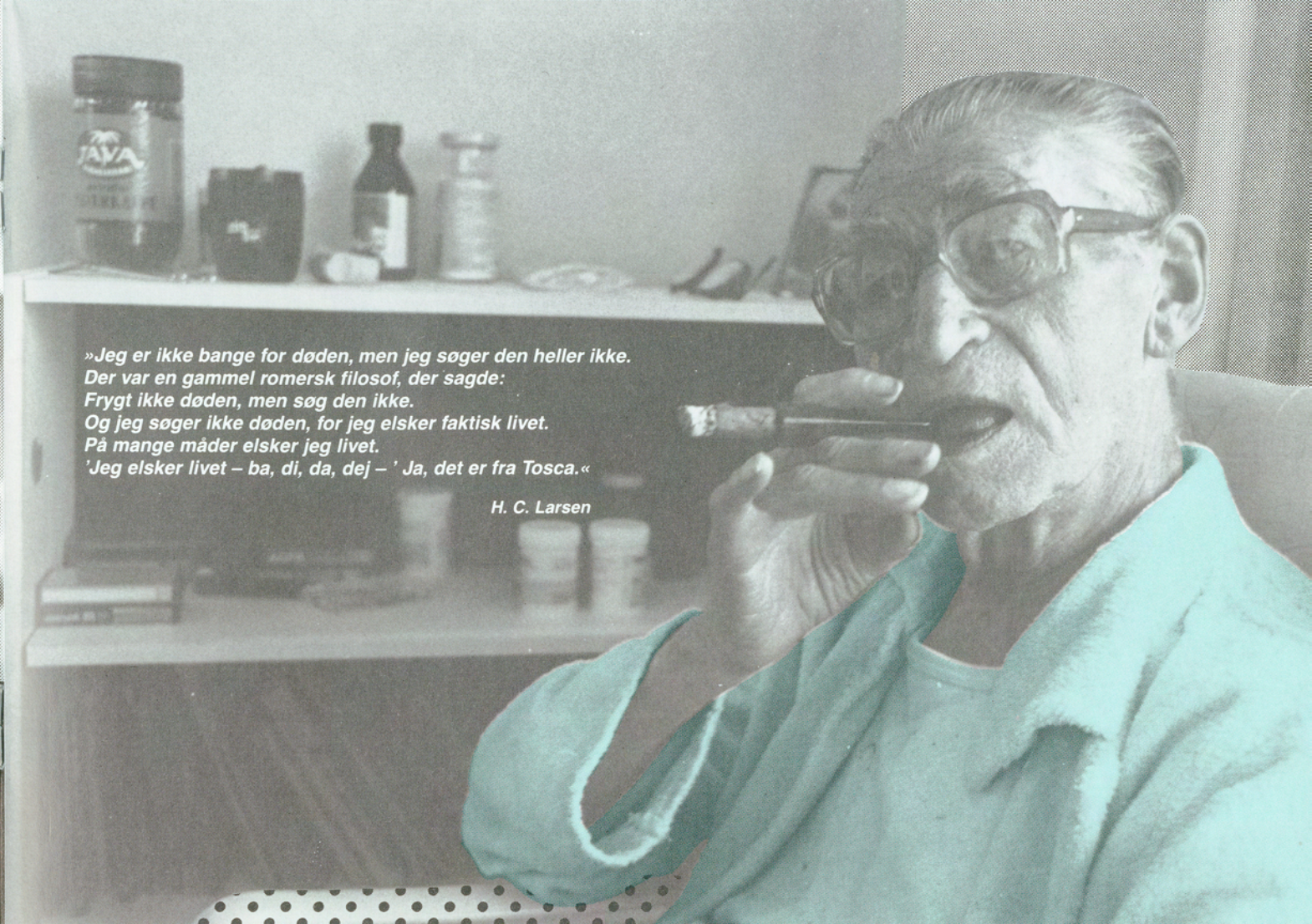
»Jeg var bange. Jeg var bange, fordi jeg havde en fornemmelse af, at min hjerne gik i stykker. Når jeg sad ved skrivemaskinen, kunne jeg mærke, at min hjerne den fungerede ikke. Jeg vidste, hvad der skulle stå på siden, jeg vidste, hvorfor jeg ville skrive bogen. Jeg var død. Og hvis jeg ikke havde protesteret mod at være død, så ville jeg være endt ved Danmarks Radio, eller et eller andet, hvor jeg blot skulle sidde og ekspedere ting, og det duer jeg ikke til.«

Ejler Jørgensen

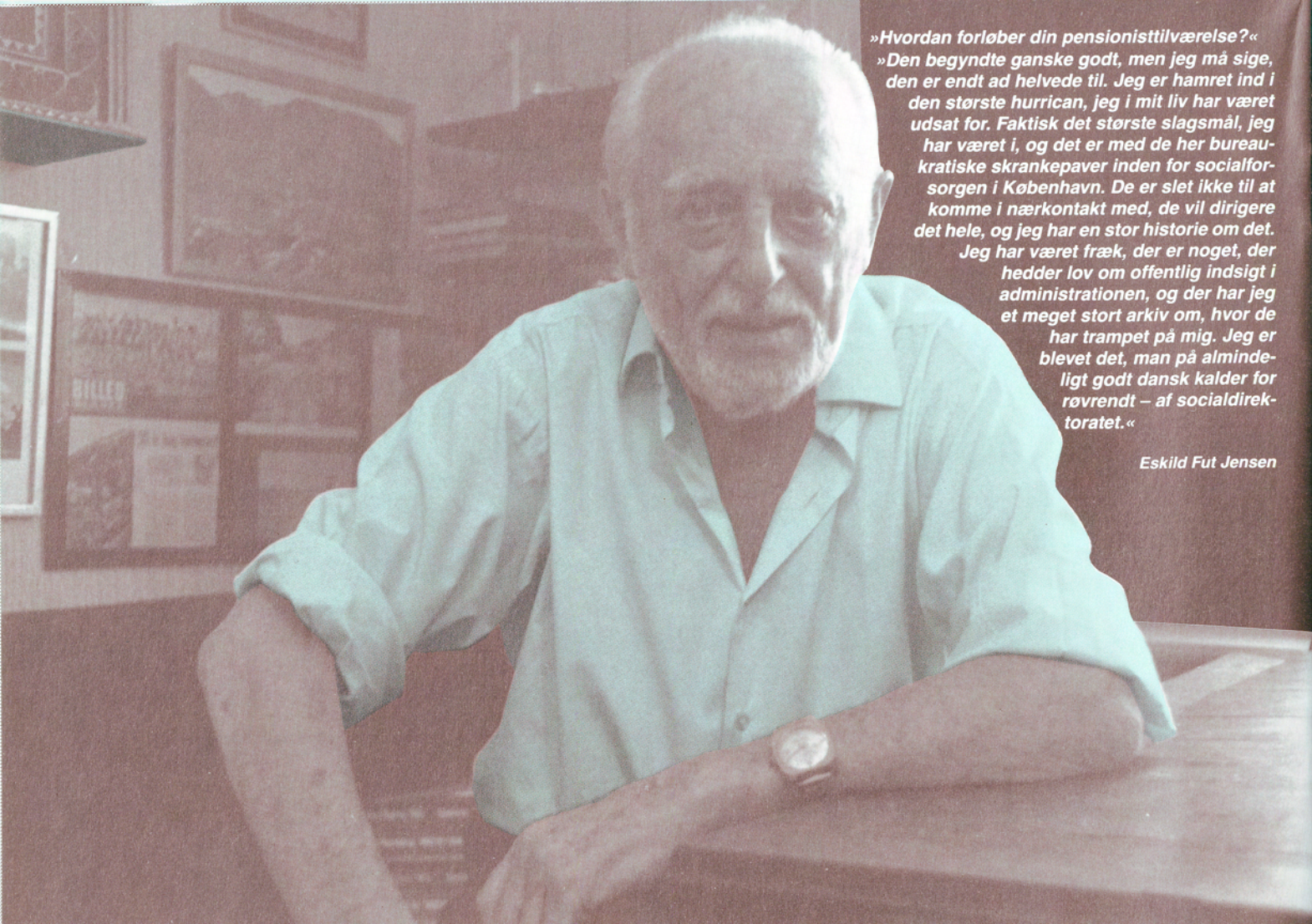
»Jeg er glad for, at det er blevet moderne at gå med briller. Nu er det mode. Og jeg har fået fire nye tænder i munden, og det generer mig lidt, fordi jeg synes, jeg taler anderledes. Jeg har sgu aldrig haft det så godt, som jeg har det nu, som ældre. Jeg er sluppet ud af en branche, som jeg har haft en meget yndig tilværelse med, det var restaurationsbranchen. Det er jeg kommet ud af nu, og nu har jeg fået det liv, som jeg ønskede mig, jeg maler.«

Bamse Kragh-Jacobsen

»Jeg er ikke bange for døden, men jeg søger den heller ikke. Der var en gammel romersk filosof, der sagde: Frygt ikke døden, men søg den ikke. Og jeg søger ikke døden, for jeg elsker faktisk livet. På mange måder elsker jeg livet. 'Jeg elsker livet – ba, di, da, dej – ' Ja, det er fra Tosca.«

H. C. Larsen

»Hvordan forløber din pensionisttilværelse?«

»Den begyndte ganske godt, men jeg må sige, den er endt ad helvede til. Jeg er hamret ind i den største hurrigan, jeg i mit liv har været udsat for. Faktisk det største slagsmål, jeg har været i, og det er med de her bureaukratiske skrankepaver inden for socialforsorgen i København. De er slet ikke til at komme i nærkontakt med, de vil dirigere det hele, og jeg har en stor historie om det.

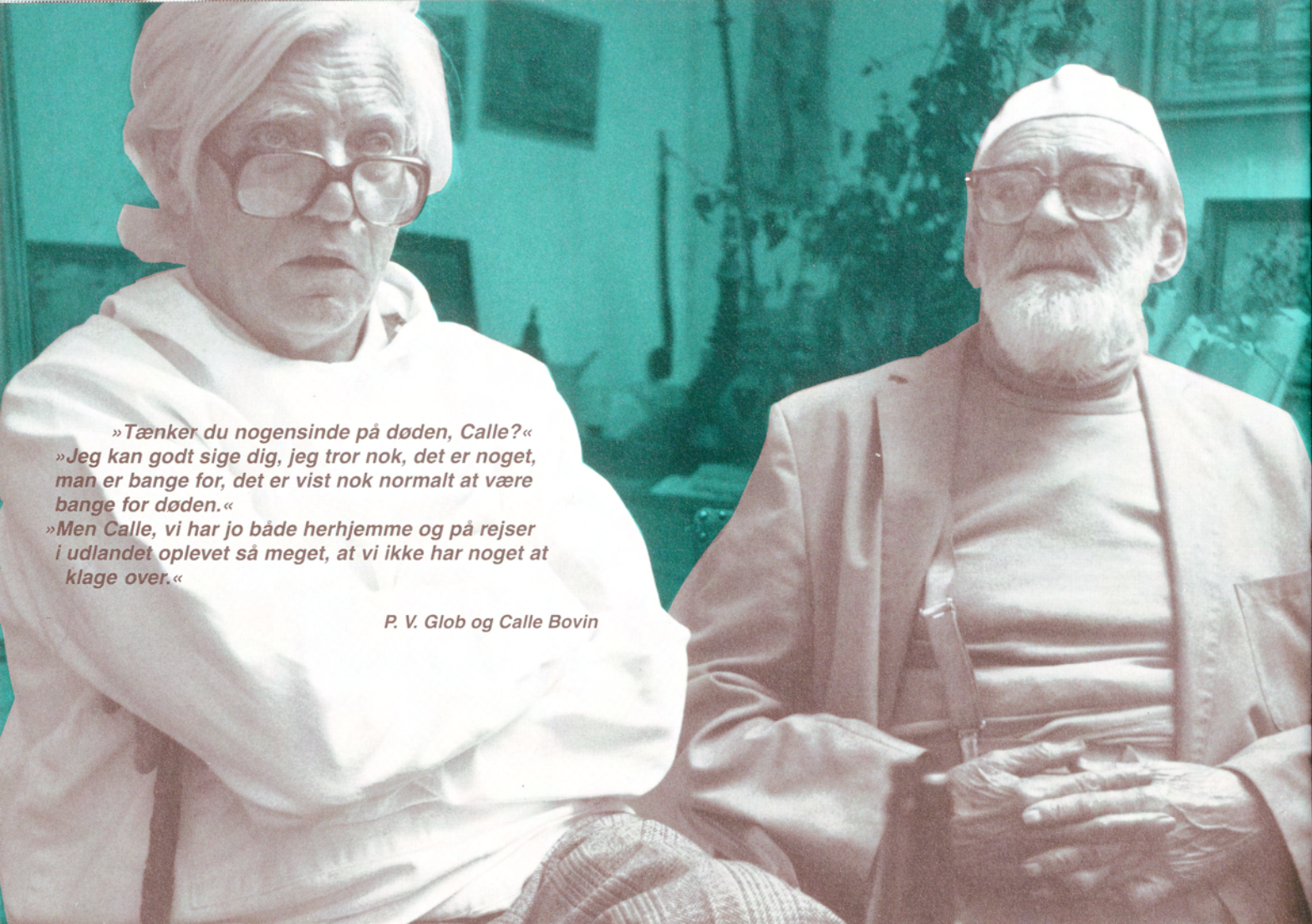
Jeg har været fræk, der er noget, der hedder lov om offentlig indsigt i administrationen, og der har jeg et meget stort arkiv om, hvor de har trampet på mig. Jeg er blevet det, man på almindeligt godt dansk kalder for røvrendt – af socialdirektoratet.«

Eskild Fut Jensen

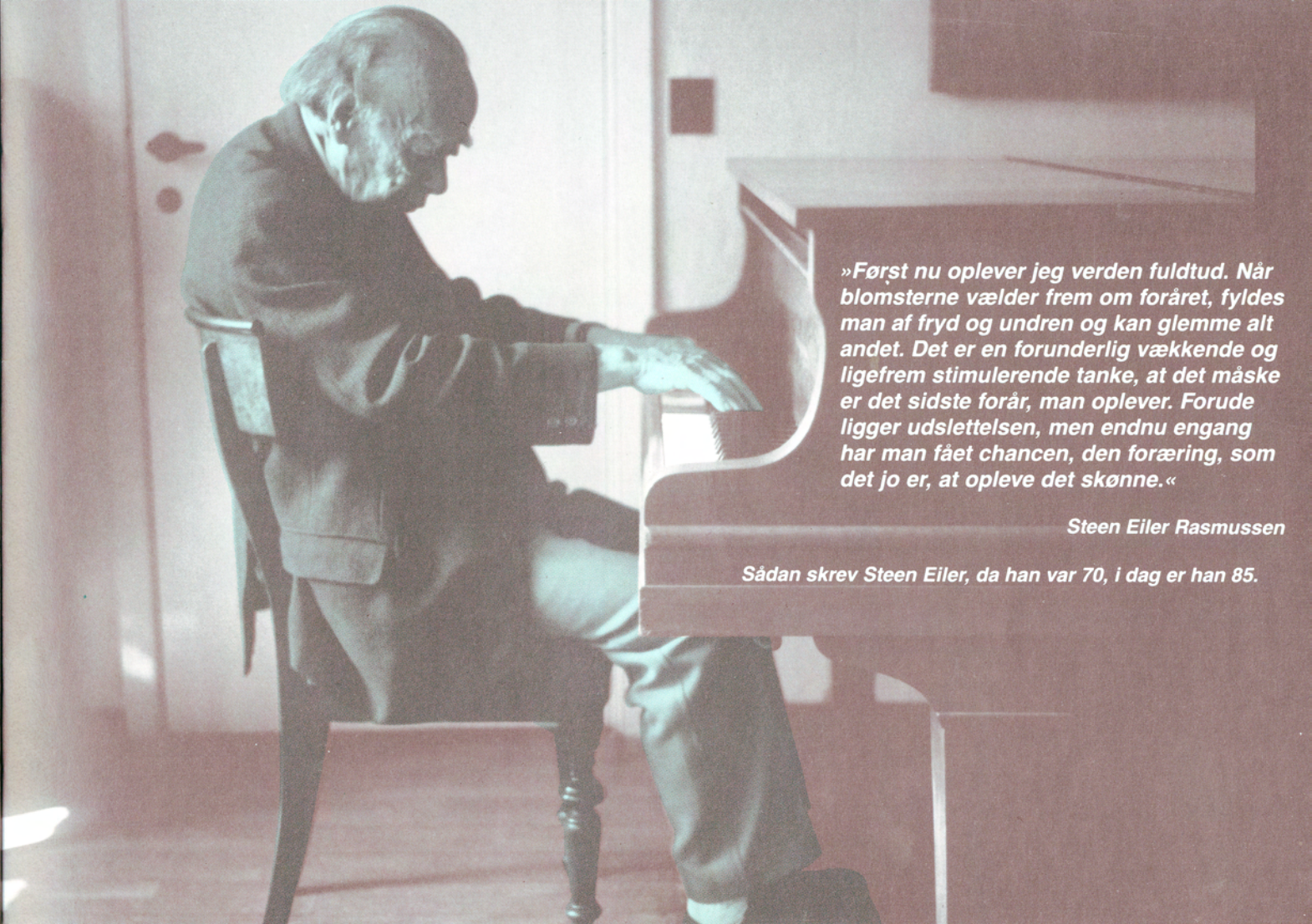
»Men jeg må sige, at jeg nyder den fred og stilhed, og naturen, selv om jeg aldrig har været nogen decideret naturelsker. I gamle dage, når jeg kom ud på landet, så syntes jeg bare, det var grønt det hele. Jeg tror heller ikke, da jeg var yngre, at jeg ku' ha' klaret at bo på landet. Men den ro og fred, som jeg synes, man får med alderen, den passer godt til at bo i de her omgivelser.«

Albert Mertz

»Tænker du nogensinde på døden, Calle?«
»Jeg kan godt sige dig, jeg tror nok, det er noget, man er bange for, det er vist nok normalt at være bange for døden.«
»Men Calle, vi har jo både herhjemme og på rejser i udlandet oplevet så meget, at vi ikke har noget at klage over.«

P. V. Glob og Calle Bovin

»Først nu oplever jeg verden fuldtud. Når blomsterne vælter frem om foråret, fyldes man af fryd og undren og kan glemme alt andet. Det er en forunderlig vækkende og ligefrem stimulerende tanke, at det måske er det sidste forår, man oplever. Forude ligger udslettelsen, men endnu engang har man fået chancen, den foræring, som det jo er, at opleve det skønne.«

Steen Eiler Rasmussen

Sådan skrev Steen Eiler, da han var 70, i dag er han 85.

•

For at gøre filmen personlig blev det nødvendigt at tage en beslutning, som egentlig slet ikke passede mig. Jeg måtte selv træde ind i den, og gjorde det nødtvungen og hårdt presset.

Hvis jeg ikke havde haft en uvurderlig støtte og hjælp fra min assistent, hvis navn er Anne Vinterberg, og som iøvrigt er min datter, var det nok aldrig gået.

Hun blev ved med at animere mig til at tage skridtet fuldt ud, til at gøre filmen så personlig som overhovedet muligt. Ofte slog jeg mig i tøjret, var bange for at det skulle blive for personligt, men hun gav aldrig op.

Med en utrolig energi og stærk vilje, fik hun mig i sidste ende til at gå til biddet. Derfor blev der tale om et samarbejde, som jeg altid vil huske som noget varmt, enestående og pragtfuldt. Tak Anne.

•

Vi blev enige om, at vi udelukkende skulle koncentrere os om mennesker, der havde betydet noget for mig på et eller andet tidspunkt i mit liv.

De fleste ældre end jeg selv.

Vi ville lytte til deres udsagn om dét at blive ældre. Forsøge selv at lære noget deraf.

Noget, som kunne blive os selv til nytte, når vi kom i den alder.

Det var mine gamle kammerater, som endnu engang hjalp mig.

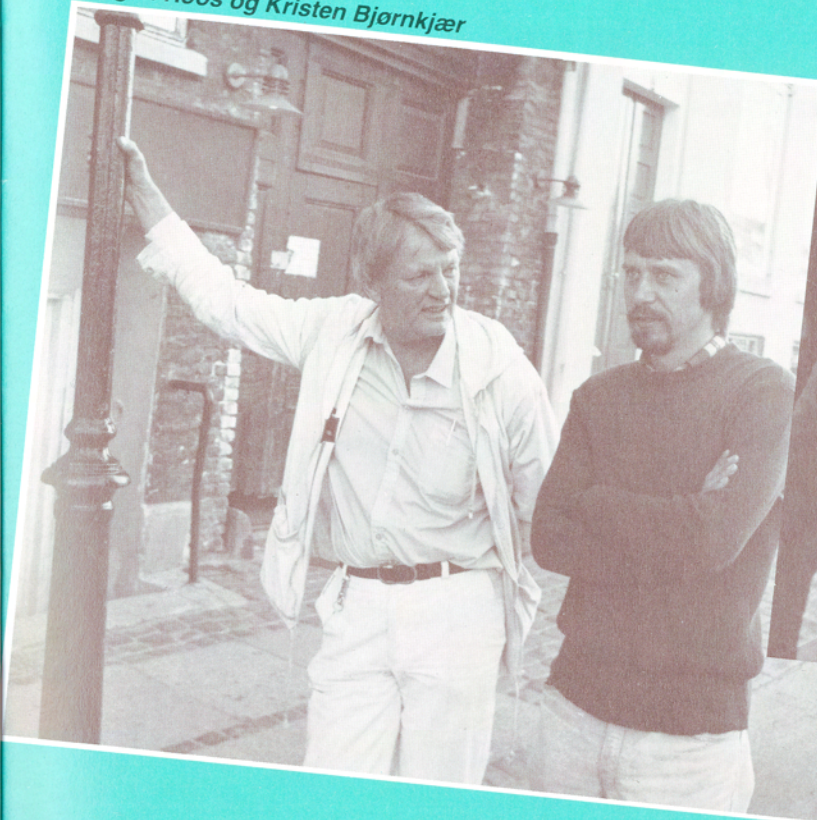
Og det er dem, jeg gerne vil takke.

Uden Jeres hjælp var filmen DE UNGE GAMLE aldrig blevet til noget.

Jørgen Roos
11.9.84.

•

Jørgen Roos og Kristen Bjørnkjær

Anne Vinterberg

DE UNGE GAMLE

en film af
JØRGEN ROOS

Klip og lyd
ANNE VINTERBERG

Kamera
JACOB JØRGENSEN

Mix
JON BILLE BRAHE

Kopi
TEKNISK FILM LABORATORIUM

Produceret for
STATENS FILMCENTRAL
af
JØRGEN ROOS FILM

Udlejning
STATENS FILMCENTRAL

Tak til
EUGENE DE SALA
CHRIS SYLVEST
KIRSTEN LARSEN
EJLER JØRGENSEN
WILHELM FUR
MALER PETER
PALLE FROM
TOVE
JØRGEN MURER
THIES
JØRGEN SNUS
BAMSE KRAGH-JACOBSEN
H. C. LARSEN
ESKILD FUT JENSEN
ALBERT MERTZ
CALLE BOVIN
P. V. GLOB
MORTEN DJØRUP
STEEN EILER RASMUSSEN

Denne pjece, der er udgivet af Statens Filmcentral, udleveres gratis i forbindelse med forevisning af filmen. Henvendelse til Statens Filmcentral, Vestergade 27, 1456 København K, eller Jyllandskontoret, Lundingsgade 33, 8000 Århus C.

*Lay-out: Susanne Mainsøe Madsen.
Udgivet af SFC, 1984.
Trykt hos Frede Rasmussen, København.*

